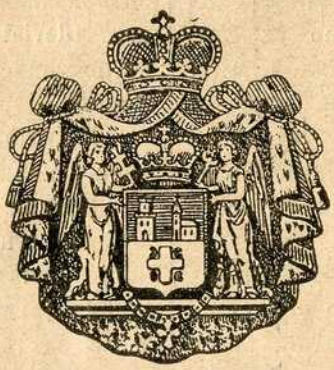

СРПСКИ СИОН

Год. X.

Број 33.

НЕДЕЉНИ ЛИСТ ЗА ЦРКВЕНО-ПРОСВЕТНЕ И АВТОНОМНЕ ПОТРЕБЕ СРПСКЕ ПРАВОСЛАВНЕ МИТРОПОЛИЈЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СА БЛАГОСЛОВОМ СВЕТОГ СИНОДА.

ВЛАСНИК:

Њ. Светост Српски Патријарх Георгије.

УРЕДНИК:

Протопрезвитер Јован Јеремић.

У Ср. Карловцима у недељу 13. августа 1900.

ЗВАНИЧНИ ДЕО.

Његова Светост, православни Архиепископ Карловачки, Митрополит и Патријарх српски, преузвишени господин Георгије Бранковић, благоизволео је протосињела дра Георгија Летића, по властитој молби његовој, разрешити управе манастира Беочина, пошто је исти задржао своје професорско место у православном српском богословском училишту у Карловцима, те за настојатеља манастира Беочина поставити архимандрита Димитрија Бранковића, досадањег настојатеља манастира Куведина; досадањег настојатеља манастира Хопова, архимандрита Георгија Марјановића поставити за настојатеља манастира Куведина; на привремену управу манастира Хопова поставити протосињела Илариона Зеремског, професора богословије, доделивши овоме као професору полугодишњи допуст, а замеником његовим именовати кандидата духовне академије Кијевске, јеромонаха манастира Крушедола Валеријана Прибичевића.

По замолиници Његове Светости православног Архиепископа Карловачког, Митрополита и Па-

тријарха српског, преузвишеног Георгија Бранковића, благоизволео је Његово Високопреосвештенство господин епископ Бачки Митрофан Шевић рукоположити свршеног богослова Марка Ердерогу дана 2. августа о. г. за ђакона. а 6. августа за презвитера.

НЕЗВАНИЧНИ ДЕО.

Доказ Божјег бића постанком живота.

Од М. Мишела.

С француског превео Јово Узелац парох.
(Свршетак)

X.

Ево сад још једног паралогизма, који се накаламљује на први. Материјалисте не могу успоређивати кемичке синтезе (једињење, случивање) са природним синтезама, него да их строго асимилирају. Без тога њихова аргументација не би ништа врједила. Али та је асимилација немогућа. У кемичким синтезама треба радити са врло великом температуром и манипулацијом, која у ничем не наличи на природне агенте. Тако да се направи формички акцид

(мравља киселина) треба седамдесет сати дјелања и температура од стотину ступњева, којој не можете подврћи ниједно живо биће, а да га не убијете и не уништите грушањем албумина (бјеланчевине). Да се направи алкохол треба апсорбирати водород са сулфуричким акцидом, сумпорном киселином, а ту још мора бити неколико килограма живе, и за то треба педесет и три хиљаде уздрмаја.¹ И ви сте са тако тешком манипулацијом асимилirали ту синтезу алкохола, који за неколико сати ради у нашим органима са температуром од 37 ступњева! Да сам ја учитељ у Француској, знао бих како би поступао са атеистама... али не бојте се господо, ја не мислим зло. Ја би осудио атеисте да пет година уче логику; јер баш им она треба. Не треба очигледније погрде него асимилirati покусе синтезе кемичке са синтезама органичким. М. Berthelot није имитирао живота у његову поступку већ радио напротив.

Још га је мање имитирао у продукцијама него у процедури. Зар је он кемичком синтезом произвео ћелију, једну монеру, или коју код плазму? Не, и у осталом су материјалисте једнодушно признати, да нијесу никад фабриковали ни једно једино живо тијело. Неки се надају, да ће и то постићи, али већина не иде тако далеко.

Каква је дакле корист, од тога јогунастог напрезања? Па јесу ли бар направили га од организоване материје? Нису још. И они то сами признају. Па шта су онда постигли са том гласовитом синтезом? Да ли су бар направили органичке још неорганизоване материје? Не ни то.

Ремек дјело кемичке синтезе био је производ супстанције која је слична супстанцијама којима се послужио, и које је за тим напустио живот; а које се, кад су већ истрошене, повраћају свијету минералном, из ког су црпиљене. Али никад нијесу кемичари, од аорганичких елемената произвели неку, не велим живу или организовану, већ једноставно органичку материју.

У осталом лако се је о том освједочити. Заиста све живе или органичке материје, имају двострука својства. Оне су колоиди, не кристализује се и к тому преламају на десно и на лијево зраке поларизоване свјетлости. Јед-

ном ријечи оне су, — да се послужимо изразом Pasteur-овим дисиметричне. Али албуминоидне материје, створене синтезом, све се кристализују и нијесу у стању отиснути на поларизованој свјетлости ни најлакши девијанмент (deviation, Abweichung). Видите господо, ни најзнаменитији кемичари не могу имитирати живота.

Резултати као и процедуре диференцирају радњу кемичара од радње живота.

Истина је дакле, да ни сама природа, ни људски геније здружив се са природом, не могу произвести живота из свијета минералног; истина је да се универзална еволуција измишљања од теофоба, на првом свом кораку зауставила пред једним непреходним јазом.

Не, живот се не уздиже неким напрезањем материје одоздо, већ спушта одозго, и стога он уздиже све чега се додирне. Како су дивна дјела живота, та дјела која извршује без престанка тај ревно и неуморни радник, без обзира на апсурности, које учењаци о њему шире!

Он узимље у праху сиромашни мали атом, подвргава га првом обрађивању у ткиву биљке. Наскоро предаје животињи која оваплоћује и издиже до граница разумног свијета. Човјек најзад нашав га тако прецарина утјеловљује га и уводи у више регионе. У мозгу обавешћује он интелигенцију, а помаже јој упознати чудеса, дивоте и величанствености материјалног стварања, помаже учврстити непоколебиви базис са ког душа има, да се узвине Створитељу своје; у срцу дрхће он под упливом чисте љубави, коју безгранично савршенство инспирира онима, који су познали дивоте Свемогућега. И наскоро се тај мали атом исцрпљен и изнурен тим највишим напрезањем, повраћа у стање истрошене материје, повраћа се свијету минералном, откуд је изишао.

И можда ће га живот кад опет примити, да опет на ново отпочне то славно колање, и позвати га на одличну част, да за часак бар буде живи свједок Бога живота.

Видите, господо, живот је исто, као кретање и поредак јасни доказ Божјег бића. Заиста ако никад живот није спонтано избио из њедара материје, ако је увијек морао изазван бити дјеловањем прије постојећег сјемена, он је морао донесен и унесен бити од највишег бића. Је ли автор живота најприје створио

¹ М. Chohin.

сва жива бића или им је створио само клице (сјеме) то је сасвим свеједно.

Непобитна је, дакле, консеквенција свега што доказујемо, да је Премудро Биће, дало животу, чим се је појавио на земљи, животу, ког је поставило на земљи, премудре законе којима се дивимо; Свемоћно Биће дало му експанзивну снагу, коју нам за прошлост показује утроба земље, и која нам сваког прољећа показује још неисцрпљиву плодност. Једном ријечи, да разјаснимо узрок живота морамо се утећи Богу, као за кретање и поредак свијета. Кретање доказује његово свемогућство, свеоцији поредак његову премудрост, а живот његову љубав и доброту: *ὦ νεικὸς καὶ ζῆλος καὶ ἀγαπῶν καὶ ἐλεητικός.* (Д. члн. XVII. 28.)

Зрмања, 1899.

Саборски изборни ред од 1870/1 са црквенога гледишта.

II.

Неканоничност данашњег изборнога реда, са формалне стране узета, доказује се тиме, што је донесен за време упражњене митрополитске столице. Шта више, његов, као и целе радње сабора од г. 1870/1. правни основ, доводи се у питање већ тим фактом, да је исти сабор сазван против одређења и самог IX. законског чланка од 1868. године.¹

По 3. §-у тога чланка имао је сабор сазвати митрополит. §. 5. поверава министарству, да поради, да се преко Карловачког митрополита и српског патријарха што пре сазове српски народни црквени

¹ Да ли би и овај зак. чланак могао подржати критику са црквенога гледишта, и да ли је са тога гледишта, а и са гледишта привилегијалног и државних закона, тај зак. чланак могао делегирати у њему одређени сабор (конгрес) као законодавну власт у цркв. области, односно дати *верними* право, да своје црквене и на ове односне закладне ствари самостално решавају, уређују и по својим органима самостално рукују и управљају у смислу правила, што ће их на тим конгресима установити, а Његово Величанство потврдити, и то све само „у границама државних закона“, без обзира на постојеће црквене законе и без обзира на надлежну црквену власт, — предмет је засебне студије и расправе, коју ћемо у своје време штампати. Наш одговор је већ сада: Не. Него је имао потпуно право блаженоупокојени патријарх Герман Анђелић што је стајао на становишту, да IX. чланак од 1868. потиरे IX. члан. Символа Вере о једној, светој, саборној и апостолској цркви.

конгрес православне вероисповести. §. 7. ставља у задатак црквеном конгресу, који ће се *на тај начин* (т. ј. преко митрополита - патријарха) сазвати, најпрви задатак тај, да установи устројство црквеног конгреса.

Слово, дакле, и дух IX. зак. чланка од 1868. год. једино и искључиво само митрополиту - патријарху признаје право и надлежност, да, уз претходну пријаву Његову Величанству, сазива саборе. А то значи, да осим митрополита - патријарха ником другом не припада то право и надлежност. Та одређења, пак, IX. зак. чланка учињена су на основу црквеног учења и дотадање праксе о недозвољености расправљања црквених ствари на саборима нашим за време седисваканције. Према томе, сабор од г. 1870/1. није био надлежним путем и по надлежном фактору сазван, јер га је сазвао не митрополит - патријарх, него администратор митрополије, о којем у IX. зак. чланку нема ни помена, на кога се право и надлежност митрополита - патријарха гледе сазива сабора није могла ни протегнути, као што се то право протеже саборским устројством за време седисваканције на Митрополитски Савет (§. 9), дакле, и онет не на администратора митрополије.

Администратор митрополије није био овлаштен да сазове сабор, *consequenter*: тако сазваном сабору није ни радња могла имати законитог темеља, те се са правнога гледишта не може назвати правоваљаном, и ако се, у колико је санкционисана, с обзиром на снагу те санкције, мора респектовати. Како цела радња сабора од 1870/1. год., тако и саборски изборни ред.

Толико са гледишта државнога закона. А сад ћемо разгледати ствар са гледишта црквених закона.

Године 1870. и 1871. била је наша митрополитска столица упражњена. Ниједан од позваних за то фактора није обраћао пажње на ту седисваканцију, нити у обзир узимао канонску забрану и с њом спојену, а по државној власти и самим IX. зак. чланком од 1868. дотле респектовану, и у нашој цркви праксу, да за време седисваканције није дозвољено предузимати и решавати никакве послове замашнијега

значаја, који се тичу наше црквене области и односа у цркви. Напротив, без икаквог обзира на ту забрау, био је од администратора митрополије пријављен, од државне власти дозвољен, те сазван и одржан расправни сабор за време седесаванције 1870/1.² И то без оградe и протеста против свега тога од стране осталих тадањих „омаквих“ епископа, него уз учешће и пуну сарадњу њихову у радњи таквог сабора.

Радња та получила је — осим саборског устројства — и санкцију државне власти, а без да су тадањи епископи и покушали, још мање целим авторитетом свога положаја настојали, отклонити ту санкцију, и без да су по извршеној санкцији дужан положај према санкционисаним уредбама заузели. Тадањи администратор митрополије публиковао је те уредбе у цркви — без икаквог обзира, да је публикација закона у једној црквеној области, као што је и наша митрополија, надлежност и право једино и искључиво предстојника те области, дакле — митрополита, јер: „Митрополит сам има право да обзнањује црквено-државне законске наредбе у својој области“.³

Па још кад се узме у обзир, да је радња сабора од г. 1870/1. заседала у велики део самога црквенога устројства, а уредбе на том сабору донесене да су изводиле есенцијалне и начелне реформе у сабору, у институцијама црквеним, у управи и судству црквеном, дакле, да је то била радња, и по значају, и по последицама својим, од веома великог замашаја по целу нашу цркву, онда стоји као непобитан факт, да је са црквено-правнога, каноничкога гледишта не само саборски изборни ред од год. 1870, као један део те и такве радње, него да су цела та радња сабора од год. 1870/1. и на њему донесене уредбе без црквено-

² Био би одржан и сабор 1872., да није распуштен због познатог сукоба ради дочека комесарова. А да је и он одржан, ко зна каквом би нам уредбом и реформом и он усређио цркву — „у споразуму са епископима“ или „узајамним споразумом између сабора и архијерејског синода“, који, као што се види, изгледа непогрешивим и г. Д. Руварцу, разуме се — кад му тако треба.

³ Др. М. Милаш, Правосл. црквено право, стр. 305.

правнога темеља, по постанку своје неканоничне, у колико се оне тичу цркве.

Неканонична је та радња, а у њојзи и и саборски избори ред, зато, јер је предузета и извршена за време упражњене митрополитске столице — без митрополита.

Да се за време упражњене митрополитске столице у митрополијској области црквеној не смеју предузимати и решавати послови замашнијег и општега по цркву значаја, као што су били послови решавани на сабору 1870/1., доказују то осим других, 34 правило апостолско и 9. правило Антиохијског IV помесног сабора.

По наредби 34 апостолског правила: „Епископи свакога народа треба да познају првога између њих и да га сматрају као главу, и ништа важнијега да не предузимају без његова знања, него сваки нека предузимље само оно, што се тиче његове епархије и подручних места“.

По наредби 9 правила Антиохијског IV помесног сабора: „Треба да у свакој епархији епископи познају епископа, који је предстојник у митрополији и који води старање о свој епархији, јер се у митрополију са свију страна стичу сви који посла имају. И за то наређује се, сходно староме правилу отаца наших које увек важи, да тај предстојник митрополије мора и у части првенство имати, и други епископи не могу ништа важнијега без њега предузимати осим онога само, што се тиче њихове посебне области и подручних јој села. Јер сваки епископ има власт над својом облашћу и мора њом управљати са потребитим према свакоме обзирима, и марљиво се старати о свима местима, која зависе од његова града, дакле и презвитере и ђаконе рукополагати и сваки посао разборито водити, а ван овога он не може предузимати ништа без епископа митрополије.“⁴

Преосвештени господин епископ Никодим Милаш у тумачењу своје 34 правила апостолског овако казује: „Сви епископи једне помјесне цркве, по наредби нашега овога правила, морају познавати и сматрати за свога старјешину првог епископа који је имао катедру у главноме

⁴ Види о томе и Правосл. цркв. право; стр. 304—305

граду те помјесне цркве. Сваки од тих епископа имао је своју епархију и у истој имао је сва права, која су скопчана са његовим јерархијским степеном, те је потпуно самосталан био у свему што се тичало редовне епархијске управе. Али преко тога правило им забрањује да по себи сами предузимљу ништа другога у црквеним пословима, него им налаже, да сваки посао црквени, који превишава власт и права њихова као епархијских епископа и који је замашнији, имају да уреде и и ријеше са знањем и у зависности од главног правог обласног епископа⁴.⁵

Апостолском правилу 37, придао је исти преосвећени писац овако тумачење: „Сваки је епископ у својој епархији самосталан у свему што се тиче унутрашње епархијске управе и одређених у правилима епархијских послова; али та његова самосталност престаје, чим се има да одлучи о каквом послу, који се тиче вјере или црквене дисциплине, и у онѣ, чим се тиче некога посла, који изилази из обичних граница епархијског устројства.“⁶

Пођимо даље.

Сабор од г. 1842. дозвољен је „јединствено ради избора митрополита“. И ма да је тако написано било у највишем декрету, којим се тај сабор дозвољава, па и поновљено у њему да посланици „јединствено себе на дело избора митрополита ограниче“;⁷ и ма да је и Комесар то исто поновио у свом говору, којим је сабор отворио, па и другим својим изјавама не једаред; и ма да је „коначъ бесѣде ове (комесарове) громкимъ свию Слышателя вивать! восклицаниемъ увѣнчанъ“ био, ипак је и на том сабору покретана мисао и жеља, да се одржи најпре расправни и после њега изборни сабор.

Потребу тога представио је у сабору присутном Комесару, на латинском језику, посланик Исидор Николић. „краснорѣчивымъ родолюбимъ одушевленнымъ сло-

⁴ Правила (Κανονες) православне цркве с тумачењима. Радња Никодима, Епископа Далматинског. Књига I. Нови Сад. 1895; стр. 96.

⁵ Ibid. стр. 100.

⁶ Достопамятность у Јерархїи Карловачкой. Народный Соборъ 1842. года. Издвѣніемъ Г. Георгїа Кирїаковича. У Новомъ Саду 1845. стр. 14.—15.

вомъ“ истичући, „како е за Цркву и Народъ овај весма мало учинѣно, да е за едно само Архі Епископа и Митрополита избраніе Собор овај сазванъ, и молио е пѣга именовъ свию свой Коммитента, да би Собор народный и ради други дѣла црквно-народны милостиво дозволюсе“.⁸

„Потомъ е на среду Собора изашао Г. Протопрезвугиръ Будимский Видковичъ, кой е позываютьесе на дуго свое под коимъ е оседіо, искусство, препоручивао Собору, да се најпре к избору Архі-Епископа и Митрополита приступи, *будуши безъ главе ништа не може се радити*“, и т. д.“⁹

Исидора Николића потпомагали су, осим других, „у родолюбивомъ духу и израженію“ велики судац Сремски Стојчевић; „у старымъ своимъ годинама, но у младомъ родолюбіа жару“ Манојловић и сенатор Новосадски др. Јован Хаџић-Светић, „кой изјавивши Собору да е онъ нарочито дѣла ради народны¹⁰ отъ Коммитента свой овамо послатъ, благоразумнымъ основателнымъ (!) своимъ доводима представљо е Собору, да бы болѣ было, да се Рекурсеъ на Милостивѣйшегъ Монарха пре избранія Архі-Епископа и Митрополита устрои, подпише и отправи“.

„Но овой изъ преливаютьеесе источника родолюбія текутьой жели и предложеніяма“ противио се, међу осталима, и то „у виду мизантропическогъ презрѣнія и поношенія“ и биргермајстер Земунски Лазаревић. А „после краткогъ общенародногъ (!) медъусобногъ препиранія“, кад је видео др. Ј. Хаџић Светић, „да се мора најпре къ височайше дозволеномъ дѣлу приступити“, приволео се и он томе делу, т. ј. избору митрополита.“¹¹ Тако је он поступао и на сабору 1864. г.¹²

Како је било 1842., у већем, модернијем и либералнијем стилу било је и на

⁸ Ibid. стр. 32.

⁹ Ibid. стр. 47.

¹⁰ Као да избор Митрополита није „дело народно“ и вршење првог народног права привилегијалног и као да је мање важно од других дела!

¹¹ Ibid. стр. 46.—50.

¹² Радњу његову, по нашем мишљењу, није требало истицати, а још мање хвалити у говору на Матичаној свечаној главној скупштини 26 августа 1899., у спомен прославе стогодишњице од рођења Хаџићева. (Види: *Живот и рад дра Јована Хаџића-Светића* у Новом Саду. 1899; стр. 85 и даље.

сабору од године 1864., који је сазван био за 20 јули (1 август) те године, да попуни упражњену митрополитеку столицу, односно изабере митрополита, пре него што би му се дозволило да расправља друге ствари.

Превише решење је гласило: најпре изборни сабор, после њега расправни. Тадање наше јавно мњење захтевало је: „Најпре црква и школа, пак онда патријарх и митрополит“ (Дневникъ) т. ј. најпре расправни, на после њега изборни сабор. Тај су захтев заступали на сабору др. Светозар Милетић, др. Јован Хаџић Светић и др., јер су у том правцу добили упутства од својих бирача, које су, да како, они сами упутили да их упуте.

Др. Хаџић Светић био је и сам уверен о неоснованости таквог захтева, но ушав у заталасану струју сугестованих својих комитената, био је и он адвокат тога захтева, али, као mudar човек, тако обазрив и опортун, да је пристајао пре свега и на избор митрополита, али тражећи „руку помоћи од комесара, да се црквено-народна дела још на овом сабору што пре у претрес узму и у ред доведу“.¹³

Стојећи под непосредним утицајем снажнога говора тадашега архимандрита Гр-гетешког Германа Анђелића, изјавио је др. Хаџић Светић, одмах после њега, а у говору своме, ово: „По уверењу мом видим у њему¹⁴ онај назначени ред, од којег се добром успеху надати можемо, и видим да се исти ред на подножију законитости оснива, и видим да и околностима садашњима потпуно одговара и са институцијама цркве наше православне слаже се,“ т. ј. да за седисваканије не може бити расправнога сабора.

Не тако др. Светозар Милетић. За њега те институције нису постојале. Он је имао институције своје. Хтео их је и цркви диктирати, а науком је својом рефомисати. Но о томе доцније.

На страни сабора 1864, која је дока-

¹³ Павле Николићъ: Народни Собор 1864. стр. 78. И остале податке о овоме сабору смо црпели из ове књиге, без које данас много што не би могли знати.

¹⁴ У ц и кр. решењу, које одређује сабору најпре избор митрополита.

зивала, да мора расправном сабору претходити изборни, т. ј. избор митрополита, стајао је, са својом „русом на рамени главом“, архимандрит Герман Анђелић. Из значајнога и краснога говора његова привешћемо за сада ове речи:

„Ал и све, да није те међусобне разлике, која нам с Романима предстоји,¹⁵ ипак би се морало, по моме не меродавном мњењу пре свега к избору митрополита приступити. Јер да сабор расправни изборном претходи, онда не знам какву би ролу наша Г.Г. епископи на сабору таквом без митрополита свога играли; и питање је још, би ли они и могли и хтели на сабору таквом без митрополита учествовати и дејствовати онако, као што то положеније њихово, које у цркви и народу заузимају од њих с пуним правом изискује. Сабор пертрактира важна црквена дела, акопрем и природе мешовите. Црква пак, и односително канони у том правцу, а имено кан. С. С. А. А. 34, даље кан. 9., и 16 сабора Антиохијског веле, да епископи без митрополита не смеду ништа важнога предузимати и творити. Тих канона епископи се морају придржавати, хоће ли не ће ли, јер су се они најторжественије у лицу читаве цркве обећали и заклетвом обећање то потврдили, да ће они каноне како све друге, тако не мање и те, тврдо и ненарушно чувати и хранити“.¹⁶

„Што је дакле висока влада предлог такав а не други какав, и онакав, какав би г.г. предговорници хтели имати, премилостивом нашем цару учинила, и што је по том највиша одлука у том смислу изашла, да се сабор изборни пре свега држати има, то је учинила, као што из преднаведеног видите, само у духу институција и дисциплине наше цркве“.¹⁷

Треба ли још доказа, да за време седисваканије није дозвољено предузимати и решавати важније послове црквене и сазивати наше расправне саборе? Зар нису то сами епископи и на сабору г. 1870. приз-

¹⁵ Оцепљење Романа од Карловачке Митрополије.

¹⁶ Народни Собор 1864, стр. 74.*

* Овај говор ћемо у једном од идућих бројева донети у целости.

Ур.

¹⁷ Ibid. стр. 75.

нали и истицали? Епископ Лукијан Николајевић рекао је: „У садашњим околностима нашим, кад немамо митрополита, без кога у важним црквеним предметима, бар ми епископи ништа важнога радити не можемо и не смемо“ и т. д.¹⁸

У другој седници рекао је исти епископ: „Епископат у садашњим околностима, кад нема главног фактора, кад нема митрополита свога, не може даље (!) попустити, јер без свога митрополита, не сме ништа, што је важно предузимати“.¹⁹

Што је рекао један епископ у сабору 1870. год., имало се сматрати као да су рекли сви, јер је председник сабора, администратор митрополије, епископ Будимски Арсеније Стојковић, изјавио: „Ако један епископ што рекне, то је у име свију, макар да сви други ђуте“.²⁰ Дакле ова изјава епископа Николајевића има се сматрати становиштем целога тадањег Епископата. Као таково оно је заиста и нарочито израза добило у Сепарат Вотуму тих епископа, од 5 јуна 1870., а у овим речима: „Пошто саборско и трећи већ пут прочитано и већином гласова примљено устројство, прелази границе страном државних закона, страном пак црквено-каноничних установа; и пошто даље тиме вређа права митрополита, епископа, дотичних административних и судских органа, тако не мање и појединих корпорација, и то баш онда, кад је митрополитска столица упражњена, и кад се не би смело ништа новог установљавати, а најмање у митрополитова, и државним и каноничким законом освећена, права улазити и ова вређати“²¹ и т. д.

Треба ли још доказа, да за седисвакције није смео бити измењен ни саборски изборни ред? Треба ли га г. Руварац? Ево му тога доказа баш у његовим властитим речима, и то онима, што их је наштам-

¹⁸ Постанак и развитак срп. цркв. нар. автономije, стр. 79

¹⁹ Ibid. стр. 130.

²⁰ Ibid. стр. 86. Епископа Стојковића је на ову изјаву изазвао посланик Александар Сандић питањем: „Да ли то високопреосвећени епископ (Николајевић) солидарно у име целог епископата говори, или за се као вирални глас говори“ (стр. 85.)

²¹ Ibid. стр. 207.

пао одмах и непосредно иза своје екскурзије. „Што је пак данашњи изборни ред донесен на време упражњење митрополитско-патријарашке столице, када по тадашњој пракси у карловачкој митрополији, није требало ништа новог уводити; не треба заборавити на тадашњу струју народну, на тадашњи болесни дух времена, који је ставио себи за начело: „удри и црни јерархију“, и који би анатемисао сваког оног, који би се усудио да буде противан „гласу народа“, који је захтевао: прво расправни сабор, па после избор митрополита-патријарха“.²²

Тако је, ето, рекао г. Р. одмах после онога, што је рекао у цитираној екскурзији. А једно и друго рећи, очито је протусловље, како с обзиром на изборни ред, тако и на тадању јерархију, коју у екскурзији подиже, а одмах после ње спушта, и то — у службу „болесном духу времена“.

Но кад је г. Р. споменуо „дотадању праксу у Карловачкој митрополији, по којој није требало ништа новог уводити за време упражњење митрополитско-патријарашке столице, онда је требао имати на уму и зашто је та пракса постојала. Да је то имао на уму не би ону екскурзију изводио. Што он није учинио, учинићемо ми у трећем чланку.

²² Ibid. стр. 192.

Дописи.

Из Бачке дијецезе. (Посета преосв. г. Митрофана Шевића у Б-Фелдварцу.) Од како је преосв. г. Митрофан Шевић преузео крму бачке епархије, наступиле су у овој такове прилике, којима се сваки Србин и одани син православне цркве из дна душе своје радовати мора. Не прође ни недеља-две дана, а да преосв. г. епископ не посети коју подручну општину своју, да разбраћену паству збратими, да клонуле у вери и нади одушеви, да љубав народа према помазаној особи Његова Величанства, према домовини, цркви, свештенству, властима и према свему ономе, што је свето и узвишено, утврди. Свака посета његова остаје трајно у успомени српскога народа епархије бачке и том приликом изговорене архипастирске речи донеће благотворне плодове своје за читава поколења у свима оним

општинама, где је Његово Високопреосвештенство за кратку годину дана епископства свога са правим архијерејским пожртвовањем и савлађујући све незгоде путовања боравити изволело.

После Сомбора, Жабља, Бурђева, Ковиљ-Ст-Ивана, манастира Ковиља, Десног Ст-Ивана, Пивница, Ст-Футога, Госпођинаца, Доњег и Горњег Ковиља — не рачунајући амо и велики број оних цркв. општина, чије храмове је преосв. г. епископ у присуству побожног становништва посетио, да кратку, али богоугодну молитву своју престолу Свевишега поднесе — на овогодишњи празник славног Преображења Господњег дошао је ред на цркв. општину у Б-Фелдварцу, да и она искуси на себи оне благодети, што их апостолско присуство епископа-дијецезана у средини своје љубљене пастве са собом доноси.

Као да је и само небо учествовало у жељи и очекивању благочестивог народа фелдварског, по најлепшем времену, још 5/18-ог августа после подне, у пратњи новосадеког пароха Ђ. Велића и своје придворне околине, кренуо се г. епископ и још истога дана стигао у Бачки Фелдварац.

На жељезничкој станици са непрегледном гомилом народа дочекаше га и поздравише представници ереза старо-бечејског заједно са заступницима црквене и политичне општине бач-фелдварске, па пошто је на поздраве ових г. епископ са неколико топлих речи одговорио, са предвођењем средскога начелника, уз бурно одушевљење присутнога народа, у пратњи своје свите и у дугоме низу искићених кола и коњаника одвезао се у скромни дом меснога пароха Стевана Кирића, да после ноћнога одмора потпуно кренак изврши оно, ради чега је дошао.

Већ у ономе часу, када је г. епископ у Фелдварац принео, у гомили многобројно сакупљеног народа могао си опазити групе чурушких, сентомашких, ст-бечејских, туријских и других становника, које су без разлике вере и народности усрдно похитале, да учествују у радости суседног им, мирнога српскога становништва фелдварског.

Толико света у једној гомили није Фелдварац видео!

И када је сутрадан рано у зору први топ објавио, да је дан славе и свечаности приспео, по свима улицама раскршћима отпочео је и постепено напредовао овај весели жагор, који се у сличним приликама искрене народне радости свакад исказује.

Уљудни старци и старице, снажни мужеви и жене, весели момци, девојке и дечица скупљаху се око малене месне цркве и у шареним, живим групама радознало исчекиваху час, у коме ће свога епископа-дијецезана видети, како уз појање леног, преображенског тропара, у пратњи неких свештеника из пароховог дома у цркву иде, да божанствену литургију у њој одслужи.

Звона са црквене куле већ око 9 сати зазвонише по трећи пут; народ се пристојно раздвоји — и путем, који је тако кроз народ водио — са архијерејским жезлом у руци и достојанственим корацима ишао је жељно очекивани и сретно дочекани високи гост цркв. општине фелдварске.

У многим очима засјала је суза-радосница и на неким уснама присутних изражено је било необично душевно расположење њихово, много боље, но што би га овде са речима изразити могли.

На западном улазу цркве у потпуном орнату свом дочекали су г. епископа окр. протопрезвитери, Јован Борота из Ст. Бечеја и Милош М. Папић из Жабља, са свештеницима: Иваном Јелчићем из Ст. Бечеја, Глигоријем Николићем из Ирига, Ђорђем Велићем из Н. Сада, Миливојем Сивачким ил Сентомаша — и са ђаконима. Марком Ердером, Георгијем Николићем и Никанором Чобановићем.

И архијерејска литургија отпоче онако сјајно и величанствено, као што то у православној цркви бити може. Певачко друштво бач-фелдварске цркв. општине, под вештом управом вреднога коровође свога, Душана Гуцуње изводило је побожне црквене мелодије лепо и одмерено, да су присутни странци морали однети са собом уверење, да чврста воља и незнатним средствима може да учини оно, што хоће. Г. епископ на замолницу и по овлаштењу Његове Светости рукоположио је за презвитера новопостављеног администратора парохије у Г-Товарнику, Марка Ердерогу — и изговорио је дивну поуку, која ће по религиозно-морални живот тамошњег народа од неизмернога значаја бити. Два краснопојца пак — ђакони: о. Георгије и о. Никанор — и овом приликом су доказали, да признање српске публике према вештачком богослужењу њиховом у пуној мери заслужују.

По свршеној литургији са трајном душевном утехом разишао се побожан народ својим кућама — а г. епископ вратио се пароховом дому, да

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

званичне депутације прими и саслуша. Изасланство певачке дружине фелдварске, депутација Сентомашана и Ст. Бечејаца, представништво црквене и политичне општине фелдварске, заступник старо-бечејског среза, месно римокатоличко свештенство и т. д., по извесноме реду предстало је Његову Високопреосвештенству, да дужности својој према високој епископској личности за доста учини.

Преосв. г. епископ обавио је затим званичне посете своје, а по повратку његову отпочео је обед при гостољубивој и богатој трпези меснога свештеника Стевана Кирића, око које се окупише сви они, што су у дочеку високога госта или у свечаном богослужењу знатнијега удела имали. Том приликом је г. епископ у одушевљеним речима наздравио Његову Величанству и високој влади угарској — а окр. протопрезвитер и гостољубиви домаћин наздравили су Његову Високопреосвештенству, као госту своме. Ред лених и искрених здравица преставницима црквених и политичких власти, домаћима, гостима и појединцима завршен је и прекинут онда, када је звоно са цркве објавило, да ће се вечерње отпочети — те је високи гост, у пратњи свега свештенства, отишао у цркву, где је окр. протопрезвитер са једним од ђакона вечерње одслужио.

По вечерњу, у школи, по староме српскоме обичају обављено је од стране г. епископа резање славскога колача — а после црквенога чина тог и родољубивих здравица — наступило је у целом Фелдварцу народно весеље.

Сутра-дан, т. ј. 7/20 о. г., у пратњи разних преставништва, своје свите и — рекли би — целога становништва, кроз оне исте славолуке и уз оно исто одушевљено клицање благодарнога народа, оставио је г. епископ задовољне Фелдварчане, да са архијерејским благословом његовим у лепоме, доброме и истинитоме напредују.

А ми, који смо све то видели и искусили, горимо од жеље, да и скорашњим архијерејским посетама у Молу и Ади, у Сенти и Петровом Селу присутни будемо.

— Б. —

ЛИСТАК.

Белешке из црквено-школског и просветног живота.

У Митрополији Карловачкој.

(У спомен седамдесетогодишњице Његова Величанства.) По највишем налогу Његова Величанства премилостивог нам цара и краља Франца Јосифа I. добио је Његова Светост патријарх Георгије врло криво и укусно израђен лик (нопреје) Његова Величанства, као споменицу седамдесетогодишњице живота премилостивога нам Владара.

(Српска женска учитељска школа у Гор. Карловцу.) Прошле шк. године (1899.—1900.) било је свега 76 приправница, од тих 46 православних, а 30 р. кат. — По завичају било их из Хрватске 52, из Славоније 9, из Угарске 6, из Босне 7, из Далмације 1, из Србије 1. — Крајем шк. године подвргло се „испиту зрелости“ 15 приправница, и то 12 православних и 3 р. кат.; од тих положили су испит 7 с одличним, 3 с врло добрим, а 5 с добрим успехом. — Овако повољна успеха није било већ од много година. —

С одличним успехом положили су „испит зрелости“ ове ученице:

1. Драгиња Видаковићева из Сарајева.
2. Милка Дејановићева из Радовице (у Хрватској).
3. Милена Јовановићева из Панчева.
4. Марија Крслаковићева из Сарајева.
5. Марија Причина из Петриње.
6. Анка Трифковићева из Сарајева.
7. Круна Ценчићева из Локве (у Хрватској). — С врло добрим успехом: 1. Даница Глибовска из Новог Сада.
2. Милена Јанковићева из Сарајева.
3. Анка Дрганчева из Карловаца. — С добрим успехом: 1. Катица Видаковићева из Сремски Карловаца.
2. Меланија Југовићева из Чемернице (у Хрватској).
3. Софија Кнежевићева из Ср. Карловаца.
4. Даница Машићева из Оточца.
5. Марија Причина из Карловаца. —

(Избор професора.) Патронат српске велике гимназије новосадске, држао је своје седнице у уторак 8. августа, на којој су изабрани за професоре Јован Живојновић, досадањи професор на српској учитељској школи Сомборској, и Петар Марковић, професорски кандидат, родом из Нерадина.

(Избор пароха.) У прошлу недељу обављен је избор пароха у Мраморку. На упражњено место компетовала су два кандидата, јереј Василије Обренов, администратор парохије и парох из Борче Жикић. Избор је обављен под руководством конвизето-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ријалног изасланика Михаила Ракића. Једногласно је изабрат Васа Обренов.

(Избор учитеља.) Од седам компетената већином гласова изабрат је Љубомир Велић, свршени приправник Сомборске учитељске школе, за учитеља у Бегечу.

(За измену саборског изборног реда.) Извештени смо, да су свештенички зборови свију протопрезвитерата у Горњо-Карловачкој Дијецези одржали ове године своје зборове и претресали питање саборског изборног реда. Од девет протопрезвитератских зборових тих, изјавило се за измену изборног реда у правцу засебног избора свештеничких посланика, шест зборових, а три против измене. Дакле, две трећине свештештва Горњо-Карловачке Дијецезе изјавило се за измену. За сада ово констатујемо, а поближи извештај о томе донећемо накнадно. — Колико је оправдана тврдња о неканоничности данашњег изборног реда а колика је лакоумност пискарати о њој као да је „нелогична“, „бесмислица“, „софистерија“ и „фраза, која је из основе пољубљана и побијена управо с оне стране, с које се наши вајни „канонисти“ нијесу ни падали“, (види: „Србобран“ бр. 170 и 172 о. г.) биће расправљено у чланцима овога листа, који су о питању том почели излазити.

У Србији

(Против сујеврног светковања.) Министар унутрашњих послова издао је распис свима властима у земљи, да ове сузбијају сујеврно светковање и нерад у извесне дане преко године. Нарочито у времену кад наш народ има у пољу највише посла, и у које је доба нерад један грех и ништа друго. Властима је наређено овим расписом, да у згодним приликама одвраћају народ од тога прекомерног светковања и нерада у поменуте и још у многе друге дане преко године; а према општинским судовима да се предузимају најстрожије мере, који би покушали у будуће да сазивају зборове и решавају о празновању овог или оног дана у години, те да на тај начин сами стварају сујеврје и потпомажу лењост и нерад.

Разне белешке.

(Одликовање уметника.) Немачки цар Виљем II одликовао је чувенога уметника сликара нашег Павла Јовановића златном медаљом за уметност, а поводом његових радова, изложених на овогодишњој уметничкој изложби у Берлину.

(Православље у Чешкој.) Чешки листови саопштавају као поверљиву означену наредбу чешке гу-

берније од 22. (9.) јуна о. г. бр. 13382, која је послата свима среским капетанијама у Чешкој и у којој се обраћа пажња на агитацију старокатоличкога свештеника др. Иске. У наредби каже се, како др. Иска тобоже вели, да хоће чешки народ да одврати од католичке вере, али њему није стало управо до старокатол., него до тога, преведе чешки народ у народну словенску цркву. Др. Иска да стоји у вези са руским круговима и у последње време добијао је писма од високих руских личности, у којима да се његова агитација одобрава, осим тога да је он више пута добијао новчану помоћ од Славјанскога Благотворителнога Општества у Петрограду. Зато су позване среске капетаније, да особиту пажњу обрате на агитацију дра Иске и да народ на згедан начин отклоне од те агитације, је ова не счера на што друго, него да народ приведе у народну словенску цркву (православну.) Још су у реченој наредби позване среске капетаније, да оштро мотре на све зборове, у којима беседи др. Иска, па да подроби извештај пошљу по ономе што су приметили. — Најновији извештаји јављају, да је полиција притворила дра Иску.

(Добročинство у Русији.) Браћа Бајеви у Москви дали су Московској општини 400.000 рубаља да сагради дом за сиротињу у спомен њихова оца.

(Исправак.) У белешци прошлога броја овога листа „стечајни испит“, (стр. 525) после имена Александар Богдановић, изостало је: „администратор парохије у Грдишту, и Владимир Милутиновић.“

Некролог.

† Др. Илија Огњановић,

срески физик слоб. краљ. града Новог Сада, српски књижевник, члан Књижевног Одељења „Матице Српске“, дописни члан Српске Краљевске Академије наука и уметности, члан Епархијске Управе Бачке и т. д.

преселио се у вечност дана 8. (21.) авг. 1900. у 3 сата по подне у Будимпешти, на повратку своје из купатила, после кратког, тешког боловања у својој 55. години.

Тело покојника пренесено је у Нови Сад и опожано дана 10. (23.) авг. т. г. у 4 сата по подне у српској православној саборној цркви, те сахрањено у породичној костурници на Ајмашком гробљу.

У „Бранику“ изашао је овај извештај о пошти, коју је Књижевни Одбор Матице Српске одао врлом покојнику на први глас о његовој изненадној смрти:

„Српска Матица“, ценећи велике заслуге покојникове и она ће му достојно указати последњу почаст. Због тога је данас држана седница Књижевног одбора и о томе имамо овај извештај:

Књижевни Одбор Матице Српске састао се данас, 9. (22.) августа, поводом смрти дра Илије Огњановића, књижевника српског и негдашњег потпредседника Књижевног Одељења, да се посаветује, како и шта треба радити у овај мах, приликом опела врлога покојника. Секретар друштвени, др. Милан Савић, топлим речима поминуо је покојног дра Илију Огњановића, у првом реду као књижевника српског, затим као члана и потпредседника Књижевног Одељења, као многогодишњег уредника књижевног листа „Јавора“ и главног сарадника „Стармалог“, као човека, који је у животу свом сав свој рад посветио народу српском, књижевности српској, лекареком позиву и својој породици. Чланови Одбора су устајањем са својих места и ускликом: Слава књижевнику српском, дру Илији Огњановићу! одали почаст сени покојниковој. Затим је решено да се туга за умрлим чланом Књижевног Одељења уведе записник и да се о том писмено извести породица његова. Још је решено, да чланови Књижевног Одељења корпоративно дођу на упок, са се на опелу у име „Матице Српске“ и Књижевног Одбора с покојником опрости секретар друштвени др. Милан Савић и да се умоли Књижевно Одељење, да из своје средине одреди ког члана, који ће у свечаној седници у спомен и славу дра Илије Огњановића. — Давашња је седница текла врло мирно и тихо; сви су чланови били под притиском ненадне смрти Огњановићеве, на лицу свакога видела се искрена туга за оним, који је у животу својим досеткама умео да разведри и насмеје и суморног човека, ком иначе није до смеја. Слава дру Илији Огњановићу!

На гробу се са покојником опростио ујердним и дирљивим говором, као што већ уме — *Чика Стева В. Пошовић.*

И ако се ми, са свога становишта, не слажемо са радом врлога покојника као политично-автономнога раденика, но признајући његово родољубље и други књижевни рад, придружимо се свима честитим синовима нашега народа и испраћамо га, уз захвалност његовоме родољубљу и књижевноме раду, са тужним опроштајем сваког племенитог Србина: Лака земља вредном трудбенику и вечан спомен дру Илији Огњановићу!

Изјава.

У 174. броју новосадске „Заставе“ од о. г. изашао је допис наводно из Голубинаца. Пошто је односни дописник у току свога писања дотакао се и мене узевши ме тобоже у одбрану у ствари, која се налази у наслеђењу, сматрам за нужно изјавити:

1. Да је тај допис написан и наштампан без икаквог мог знања или утецаја, да не знам кога је писао; шта више тога сам уверења да је нарочитом тенденцијом против мене удешен;

2. да с индигнацијом одбијам од себе како одбрану, тако и похвалу тога незнанога ми дописника, који ме на онакав начин и путем „Заставе“ обасипа.

Одбране тражим и наћи ћу једино код својих претпостављених високих власти, које са законом у руци ствар, ради које сам оптужен, савесно ислеђују, те ће по довршетку истраге, крај свеколиког фамозног адвокатисања „Заставиног“ дописника, доделити ми само оно што правда захтева и што заслужујем.

Похвала с те стране заиста би ме оснажила и укрепила, а ону и онаку „Заставиног“ дописника, с презрењем одбацујем.

У Голубинци, 6. августа 1900.

Јереј Дамјан Прерадовић.

III. Исказ добровољних прилога за оправку српске православне цркве у Локу, у епархији Бачкој.

33. Сомбор. Скупио благородни господин Милан пл. Зако земаљски посланик, а приложише: по 97 круна: Милан пл. Зако; по 15 круна: др. Сима Поновић; по 10 круна: Марија удова Алексијевић, др. Стеван Кронић, Ђорђе Бирвалски, Коста Георгијевић; по 7 круна: др. Стеван Јовановић из Будимпеште; по 6 круна: др. Паја Дракулов, др. Ђорђе Коњовић; по 4 круне: Антон Фербах, др. Степа пл. Зако, др. Петар Цветковић; по 2 круне: Милорад Веселиновић, др. Антон Рабл из Будимпеште, Антоније Коњовић, др. Давид Коњовић, Исидор Николић, др. Ненад Бикар, Бошко Вукићевић, Данило Гергуров; по 1 круну: Душан Јанковић. — Свега 200 кр.

По III. исказу укупно: 200 кр. — ф.
По I. и II. исказу у „Срп. Сиону“ бр. 23. и 31. укупно: . . . . 1826 кр. 58 ф.

Укупно досад скупљено: 2026 кр. 58 ф.
У Новом Саду, 4. (17.) августа 1900.

Управа епархије Бачке.

Књижевне вести.

У издању Српске Манастирске Штампарије изашла је из штампе за ову школеку годину књига:

НАУКА О БОГОСЛУЖЕЊУ

ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ

или

ПРАВОСЛАВНА ЛИТУРГИКА

за учење средњих школа

написао

Александар Живановић

правосл. свећеник

кр. професор и катихета на средњим школама у
Осијеку.Садржи 7¹/₂ таб. вел. 8° и цена јој је К. 1:20

Изашао је из штампе

ХРИШЋАНСКИ КАТИХИЗИС

ПРАВОСЛАВНЕ ЦРКВЕ

за средње школе

саставио

Михаило Миловановић

јеромонах, гимн. катихета.

Садржи 5³/₄ таб. средње 8°, цена му је 80 цотура.

Обе су ове књиге одобрене од св. Архијерејског Синода Митрополије Карловачке, те од 1. септ. о. г. предаваће се по њима у средњим школама.

„ПРАВОСЛАВНА МОРАЛКА“

ЗА ВИШЕ РАЗРЕДЕ СРЕДЊИХ ШКОЛА

израдио

Сава Теодоровић, проф. у кр. реал. гимназији у Земуну.

Ова књига је нарочито удешена са средње школе, те је одобрена и прописана за уџбеник у свима средњим заводима у Карловачкој Митрополији, одлуком св. Архијерејског Синода Карловачке Митрополије од 29. марта 1899. Број М. 50./Син. 18. ех 1899. Као такову примила ју је и Вис. краљевска Земаљска Влада у Загребу, те ју препоручила као школски уџбеник у свима средњим заводима у Троједници одлуком својом (одјел за богостовље и наставу) од 22. септембра 1899. Број 14.665. ех 1899. — Осим тога и Вис. срп. нар. Школски Савет одлуком својом од 4. (16.) септембра 1899. Број 326./262. ех 1899. прописао је исту књигу као уџбеник у свима срп. нар. вероисповедним мушким и женским препарандијама.

Поред своје школске употребе, ова је књига zgodно помоћно средство и за парохијско свештенство, а особито при састављању црквених беседа и моралних поука, због чега је скоро од свју преч. консисторија у опсегу Карловачке Митрополије, као и од впроев. г. г. српско-православних Митрополита и Епископа у Босни и

Херцеговини, Далмацији и краљевини Србији свештенству топло препоручена.

Цена је књизи, која износи 16 штампаних табака вел. 8° умерена 2 круне (2 дин. 30 и дин.). Књига се може добити за готов новац или уз поштанско подужеће (per Post-Nachname) у Земуну. Књижари имају 25% рабата.

У издању Српске Манастирске Штампарије, израђена је

ШТИЦА

ЗА ПОЗНАВАЊЕ ЦРКВЕНО-СЛОВЕНСКИХ ПИСМЕНА И ЗА СПАЈАЊЕ ОВИХ У СЛОГОВЕ.

Ова је штица прописана високим решењем српског православног народно-црквеног Школског Савета. — Израђена је са три масне боје на картон папиру, величина 63+95 смт. Леђа су јој кашпрана платном, а рамови од плеха, бронзираног. — Цена јој је 4 круне.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

ШКОЛСКА ОБЈАВА. 122 1—1

Новосадска срп. виша девојач. школа почеће уписивање ученица за идућу школ. 1900—1901. год. 1. септембра по н. к. и трајаће три дана, пре подне од 8—12, а после подне од 3—5 сати.

Пре тога, т. ј. 31. августа, држаће се пријемни и приватни испити.

Редовна предавања почеће 5. септембра по нов. кал.

Овде се примају ученице, које су навршиле 10 год. и које су свршиле IV. разр. осн. нар. школе.

Ученице V. и VI. разр. осн. нар. школе могу бити примљене у II. и III. разр. наше школе, ако на пријемном испиту покажу бар довољан успех из свију прописаних предмета догичног разреда.

При уписивању дужна је донети свака ученица сведоџбу од последње школ. године, а које долазе овамо са стране први пут дужне су донети крштени лист; осим тога и изказе, да су у своје време накаламљене кравијим богињама.

При уписивању плаћа свака нова ученица 3 круне, а бивши ученици по 1 круну уписнине. Школарине нема. Ово важи и за приватне ученице.

У *Новом Саду*, 20. августа 1900.

Аркадије Варађанин
управитељ.

Ш.С. 306. ex 1900.

124 1—1

С Т Е Ч А Ј.

Ради попуњења упражњеног места редовног професора за мађарски и немачки језик историју Угарске и науке о земаљском уставу а по околностима и других сродних предмета у српској учитељској (женској) школи у Сомбору овим се расписује стечај.

Са овим местом је, ако је изабрани за горњу струку потпуно оспособљени гимназијски или препарандијски професор скопчана годишња плата од 2000 круна и 10% те плате у име станарине, после сваких пет година успешне професорске службе годишња повишица од 200 круна а после 30 година службовања мировина у износу постигнуте плате. Ако је постављени без прописане потпуне квалификације имаће плату од годишњих 1600 круна.

На ово место могу компетовати само они Срби православне вере, који су стекли оспособљења за предавање односних горе поменутих наука у којем свеучилишту или у којем вишем педагогијском заводу или те науке у тим заводима слушали; али првенство имају оспособљени за горњу струку гимназијски или препарандијски професори. За случај ако таквих компетентата не би било, имаће дотични постављени за годину дана положити испит за професорско оспособљење.

Оспособљени професор ће се у смислу школске уредбе сматрати за две године службовања као привремено постављени, а супленти се у опште постављају у привременом својству.

Молбенице своје, којима се имају приложити, крштено писмо, сведочанство о професорском оспособљењу односно о свршеним наукама, сведоцба о досадањем службовању и најпосле сведоцба религијезно-моралном и политичном поведењу — ваља да компетенти поднесу потписаном председништву најдаље до 26. августа (8. септембра) 1900.

У *Карловцима*, 9./22. августа 1900. год.

Председништво

срп. прав. нар. школског савета.

С Т Е Ч А Ј. 121 1—1

У стипендијској заклади покојног Дра Ђорђа Пантелића расписује се стечај на два упражњена места до укључиво 20. августа (2 септембра) о. г.

Стипендија исте закладе износи годишње 420 круна, коју стипендиста у 10 месечних obroка унапред прима.

Компетовати могу на ову стипендију ђаци Срби православне вере из Аустро-Угарске из више гимназије и реалке, као и слушаоци на универзитету и техници.

Рођаци покојног фундатора Дра Ђорђа Пантелића са једнаком квалификацијом имају првенство.

Компетенти ваља уз молбеницу да поднесу: 1. Крштено писмо. 2. Лекарску сведоцбу о здрављу и накаламљеним богињама. 3. Школске сведоцбе од последња два школска течаја и 4. Сведоцбу сиромаштва, у којој треба да је назначено и то, колико деце имају родитељи молиоца.

По правилима исте стипендијске закладе, питамац исте не сме имати осим те никакву другу стипендију, а осим тога мора се сваки одмах по избору обвезати, да ће се у свему владати по правилима за исту стипендијску закладу.

Из седнице управног одбора српске правосл. црквено-школске општине.

У *Земљу*, 3. (16.) августа 1900.

Тома Марковић
перовођа.

Ј. Вукадиновић
председник.

Ad. Ш.С. 185./270. ex 1900.

123 1—1

С Т Е Ч А Ј.

Ради попуњења упражњеног места редовног учитеља за српски и немачки језик као и за историју и земљопис у срп. вишој девојачкој школи у Панчеву овим се расписује стечај.

Молбенице за ово место имају се најдаље до 26. августа (8. септембра) 1900. потписаном председништву поднети

Молитељи имају доказати, да су Срби православне вере, да су оспособљени за грађанске школе односно да су бар испитани и оспособљени учитељи и да потпуно владају српским језиком. У случају, да дотични немају стручнога оспособљења за грађанске школе, дужни ће бити и ово после избора у року којим им се буде одредио, себи набавити.

У дужност изабранога спадаће односне предмете у најмање 20 седмичних часова предавати.

Плата редовном учитељу је према §-у 7. уредбе о срп. вишим девојачким школама од 1872. године, а спољном учитељу 1600 круна годишње без станарине и петогод. доплата.

У *Карловцима*, 8. (21.) августа 1900. год.

Председништво

срп. прав. нар. школског савета.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

СТЕЧАЈ 3-3 111

На упражњено учитељско место на вероисповедној школи у Подпорну код *Врица*.

Плата је 800 круна слободан стан са потребним стајама и баштом. Ваљано инетруисане молбенице и знањем мађарска језика послати до 15 Аугуста по ст. кал.

Дужности су по школској уредби 1872. год. Сед. Шк. Од. 23. јула 1900.

У Подпорну 24. јула 6. аугуста 1900.

Коста Костадинов
председник Школ. Одбора

СТЕЧАЈ 3-3 108.

Оставком г. Јована Удицког, расписује се стечај на учитељско место основне срп. прав. школе у Шиклушу. (Барања).

Плата је учитељева 600 кр., за пофторну школу 120 кр., за перовођество 80 кр., 3 хвата дрва, стан са 2 собе, кујна, комора, дрварница, таван и у порти комадић баште, од великог укопа 2 кр. од малог 1 кр., од парастота 2 кр. и од венчања 1 кр. Учитељу спада у дужност у цркви појати и перовођеске дужности обављати.

Рок стечају Велика Госпојина.

Могу и свршене учитељице компетовати.

Из седнице м. школског одбора, у Шиклушу 20. јула 1900. год

Јован Удицки.

учитељ и перовођа.

Петар Весин

председник школ. одбора

СТЕЧАЈ 116 2-2

Истеком рока привр. учитеља г. Петра Кошиша, отвара се стечај ради попуњења сталног учитеља у потписаној општини.

Плата је следећа:

1. За издржавање редовне школе: 720 круна а уступањем г. Ж. Ристића, за повторну школу 80 круна, коју ће своту заједно примати месечно унапред из благајне црквене општине;

2. Два хвата тврдих дрва, која ће полит. општина издати;

3. 16 мц. кам. угља или за то паушал у своти од 32 круне — у име зимског огрева — те слободан стан са баштом и свима припадајућим деловима — ако исти неби на расположењу био одмах — награду за исти (по цени у месту). Осим тога сваких 5 година службовања, по наредби, доплатак од 50 фор.

Дужности су прописане шк. уредбом, а издржаваће леву певницу.

Компетовати могу сви оспособљени учитељи

на срп. учит. школи у Сомбору са оспособљ. мађ. језика.

Првенство има ко се лично пријави.

Рок стечају 19. аугуста (1. септембра) о. г.

Из седнице школ. одбора држане у Деспот Сент Ивану (у Бачкој) 30. јулија (12. авг.) 1900.

Жарко Ристић

члан и перовођа.

Рада Цвеић

председник.

Ad K. 503./408. ex 1900.

113 3-3

СТЕЧАЈ.

Ради сталног попуњења парохијских места у Немету V. и у Канаку VI. плаћевног разреда као и у Нађлаку VI. плаћевног разреда у последњем месту с наплатом у биду и у штоли, расписује се овим стечај с пријавним роком путем надлежних предпостављених власти код потписане епархијске власти до 21. аугуста (3. септембра) 1900. укључиво.

Из седнице епарх. конзисторије држане у Темишвару 25. јуна (7. аугуста). 1900. године.

Никанор

Епископ

СТЕЧАЈ 3-3 109.

На основу решења Сл. Епарх. Шк. Одбора будимског од 4. (17.) јула 1900. г. бр. ЕШО 78 зап. ех 1900. овим се расписује стечај ради попуњења сталног учитеља на срп. прав. вероисповедној школи у Маџар Боји.

Дужности учитеља прописане су школском уредбом од 1872. г.; осим тога изабрани ће учитељ дужан бити у цркви појати и дјецу црквеном појању обучавати и нуз пароха при сваким функцијама суделовати. За ово ужива следећу плату:

80 (осамдесет) круна у готовоме новцу; 18 пожунаца жита и толико кукуруза; један пожунески меров пасуља, од погребца великог 80. од малог 40. потура, од венчанице 80. потура, три кат. ланца ораће земље, један ланац башче и један ливаде (на земљу учитељ порез сам плаћа); и слободан стан.

На ово место могу само они компетовати, који су оспособљени и за маџарски језик.

Молбенице се имају слати на школски одбор у Маџар Боји. Рок стечаја траје до Велике Госпојине ове год, кога дана ће се и избор обавити.

Из седнице Школског Одбора у Маџар Боји, 16. (29.) јула 1900. (Magyar Volu, Varanya).

Школски Одбор

ГИМНАЗИЈСКА ОБЈАВА 2—2 114.

Нова шк. година 1900/1. почиње 1. септембра (19. августа); 30. и 31. авг. држаће се поправни и приватни испити и примати ученици: у I. р. који се икаже крштеним писмом, што га у осталом ваља сви да донесу, да је навршио 10. годину и положи пријамни испит. Иначе ће се уписивати на основу сведоцбе јавних завода.

Који први пут ступају у гимназију плаћају уписну таксу К. 4-20, сваки по 2 К. на библиотеку и за набавку лекова сиромашним ученицима. Школарина је на семестар 12 К., по од ње могу бити ослобођени сиромашни а добри ученици, са сведоцбом о стању својих родитеља за последњу годину и школском без и једне оцене „довољан“. Првошколци првог течаја не опраштају се.

Необавезни предмети предају се бесплатно од IV.—VIII. р. — језици француски и мађарски; гимнастику и музику, армонично појање и певање уче сви способни. Потребно је да родитељи сами доведу своју децу и да им погоде стан и храну споразумно са управом.

У Карловцима, 12. августа 1900.

Управа

СТЕЧАЈ 3—3 110.

На основу решења Сл. Епарх. Шк. Одбора будимског од 4. (17.) јула 1900. г. бр. ЕШО 73. зап. ех 1900. овим се расписује стечај ради попуњења сталног учитеља на срп. прав. вероисповедној школи у Виљану.

Дужности учитеља су прописане школском уредбом од 1872. год. Осим тога изабрани ће учитељ дужан бити у цркви појати и децу црквеном појању обучавати и нуз пароха при сваким функцијама суделовати. За ово ужива следећу плату:

четрдесет круна у готовоме новцу; петнаест пожунаца жита, десет пож. мерава кукуруза, 107 литара вина; 2.5 ланца ораће земље, $\frac{1}{4}$ ланца ливаде, 0.5 пожунаца пасуља, 4 хвата тврдих дрва. (На земљу учитељ сам плаћа порез), и слободан стан.

На ово место могу само они компетовати који су оспособљени и за мађарски језик.

Молбенице се имају слати на потписани одбор. Рок стечаја траје до Велике Госпојине о. г. кога дана ће се и избор обавити.

Из седнице Школског Одбора у Виљану, 16. (29.) јула 1900. год. (Villány, Varanya).

Школски Одбор.

Бр. 217./1900.

ОБЈАВА.

117 2—2

Уписивање ученика на срп. вел. гимназији новосадској за школ. годину 1900/1. почиње 1. септембра о. г. по н. к. у име Божје у новој згради гимназијској.

Ученици који први пут у гимназију ступају морају исказати сведоцбом, да су свршили IV. разред основне школе, ученик и сваки без разлике има донети са собом сведоцбу школску од последње године, крштено писмо и сведоцбу, да је у смислу XXII. зак. чл. од год. 1887. каламљен.

При уписивању има сваки ученик да плати: уписнине 4 кр, за библиотеку 2 кр. и за Sanitas 6 кр. Од тога се нико не опрашта.

Школарина износи 48 кр. на годину и плаћа се у једанпут при уписивању или у три пут по 16 кр. и то у октобру, фебруару и мају. Од 36 кр. школарине могу бити опрштени они ученици, који докажу сведоцбом да су сиромашни и сведоцбом школском да се добро владају и добро успевају. А 12 кр. школарине плаћа сваки ученик у означеним месецима по 4 кр.

Поправни испит држаће се 31. августа 1900. У Новом Саду, 15. августа 1900.

Васа Пушибрк, управитељ.

СТЕЧАЈ

120 2—3

Оставком гђе Зорке Јовановићеве, која је у Бјелињи за учитељицу изабрата, а на основу решења месног школског одбора бр. 5. ех 1900. овим се поново расписује стечај на једно новоустановљено учитељичко место, српске вероисповедне мешовите школе.

Редовна плата је учитељице 600 круна годишње, месечно у напред са законом прописаним квинквеналом; слободан стан с баштом; за грејање и чишћење школе 30 круна; огрев зимљи, колико је нужно (сламе).

Осим дужности школском уредбом прописаних, изабраној учитељици спадаће у дужност, још и обучавање деце женском ручном раду.

Компетенткиње имају доказати, да су учитељску школу у Сомбору свршиле, и испит из мађарског језика положили.

Молбенице са нужним сведоцбама, имају се до 3. (16.) септембра о. г. месном школском одбору поднети.

Из седнице школског одбора, држане у Срп. Падеју (Szerb Padé, Torontál) 3. (16.) августа 1900. године.

Душан Бешлић
учитељ — перовођа.

У одсуству председника:
Милош Станков
потпредседник.

СТЕЧАЈ. 115 2—3

Оставком учитељице гђе Љубице Будимлић расписује се стечај на срп. прав. вероисповедној основној школи у Пачиру за I. и II. разред мешовите школе.

На исто место тражи се учитељица са годишњом платом од 640 круна, а за повторну школу 80 круна уз то слободан стан и сламе за огрев колико потребно буде.

Учитељици спада у дужност све школском уредбом прописане дужности обављати, као и женски ручни рад

Молбенице са потребним документима нека се поднесу месном Школском Одбору најдаље до 24. авг. т. г. Дан избора је 29. августа 1900.

Из седнице Школ. Одбора држане у Пачиру 30. јулија 1900. год.

Школски Одбор.

ДРУГИ ОГЛАСИ

СТЕВА ПИСАРЕВИЋ

само свештеничког одеа кројач

Дунавска ул. бр. 20. **НОВИ САД** Дунавска ул. бр. 20.

Част ми је пречасној г. г. свештеницима до повољног знања ставити и моју радиону препоручити у којој се само за српско свештенство одеа израђује сваковрсно, камилавки од чоје и кадифе имадем готови. За свако парче, које се у мојој радиони изради гарантујем, да мора бити правилно израђено, и добро да стоји.

Цене су умерене, мустре на углед шаљем франко. — Јављам п. н. муштеријама, да никог нисам овластио, да у моје име прима поручбине. С тога ваља непосредно ради поручбине, управо мени обратити се. — 94 4—5

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА АНТОНА НОВОТНИЈА У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у свакој величини, као и за целокупно хармонично удешено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем од мене изнађена и много пута одликована **патентирана са отвореним одушкама провиђена звона**, која имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 200 килограма изједначаје са звуком других по старој системи ливених звона од 260 килограма.

Дале препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у тороњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа. — Звона у тежини од 300 килогр. на ниже има увек готових на стоваришту.

52

Илустровани ценовници и прорачуни трошна бесплатно и франко.

На миленаарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миленаарском медаљом.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље: на годину 10 круна. Из Србије прима претплату књижара В.Валожића у Београду. Поједини бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеве плаћа се 12 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не примају. — Рукописи се не враћају.

Штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима. — 380.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА